

Kıyaslama Raporu

Kamuoyu Görüşlerini İçeren
Belge

Yayın Tarihi:
15.07.2014

Ref: 2014-KR-1-V2.0

Sabit ve Mobil Şebekelerde Sonlandırma Ücretleri

B T H K

Bilgi Teknolojileri ve Haberleşme Kurumu

Temmuz 2014, LEFKOŞA

İçindekiler

1. Giriş.....	3
2. Sonlandırma Ücretlerinin Tespitinde Kullanılacak Kıyaslama Yöntemi ve Veri Kaynakları.....	4
2.1 Sabit Şebekede Çağrı Sonlandırma.....	5
2.2 Mobil Şebekede Çağrı Sonlandırma.....	6
3. Seçilen Yöntem ve Çağrı Sonlandırma Ücretlerinin Kıyaslaması.....	6
3.1 Seçilen Yöntem.....	6
3.2 'BU-LRIC' Hesaplama Yöntemi Kullanan Ülkelerin Ortalaması.....	7
4. Sonuç.....	10

1. Giriş

06/03/2014 tarihinde, Bilgi Teknolojileri ve Haberleşme Kurumu (bundan sonra 'Kurum' olarak adlandırılacak) tarafından kamuoyu görüşüne sunulmuş olan 2014-2007/879/EC-3-V1.0 referans numaralı 'Sabit Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarı'¹ Piyasa Analizinde işbu çağrı sonlandırma pazarı incelenmiş, rekabet seviyesinin analizi yapılmış, Etkin Piyasa Gücü (EPG)'ne sahip haberleşme sağlayıcı belirlenmiş ve işbu haberleşme sağlayıcıya getirilmesi öngörülen yükümlülükler belirtilmiştir. Bahsi geçen Piyasa Analizine ilişkin kamuoyu görüş alma süreci 12/05/2014 tarihinde sona ermiştir.

'Sabit Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarı'² Piyasa Analizi ile eşzamanlı olarak, Kurum tarafından kamuoyu görüşüne sunulmuş olan 2014-2007/879/EC-7-V1.0 referans numaralı 'Mobil Çağrı Sonlandırma Pazarı' Piyasa Analizinde ise, mobil çağrı sonlandırma pazarı incelenmiş, rekabet seviyesinin analizi yapılmış, EPG'ye sahip haberleşme sağlayıcı belirlenmiş ve işbu haberleşme sağlayıcıya getirilmesi öngörülen yükümlülükler belirtilmiştir. Bahsi geçen Piyasa Analizine ilişkin kamuoyu görüş alma süreci 12/05/2014 tarihinde sona ermiştir.

Yukarıda referans numaraları verilen piyasa analizleri kapsamında EPG'ye sahip oldukları tespit edilen haberleşme sağlayıcılar, bağlı oldukları pazarlara göre aşağıda belirtilmiştir:

- Sabit Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarı'nda;
 - K.K.T.C. Telekomünikasyon Dairesi (Telefon Dairesi)
- Mobil Çağrı Sonlandırma Pazarı'nda;
 - Kıbrıs Mobil Telekomünikasyon Ltd. (Kuzey Kıbrıs Turkcell)
 - Vodafone Mobile Operations Ltd. (Telsim)

İlgili piyasa analizleri incelendiği takdirde görüleceği gibi, EPG'ye sahip olduğu tespit edilen haberleşme sağlayıcılara başka yükümlülükler yanında 'Fiyat Kontrolü' yükümlülüğü getirilmiştir. 06/2012 sayılı Elektronik Haberleşme Yasasına ekli Beşinci Cetvel Kısım (D) (2)'nci Maddede "Kurum, zorunlu tutulan herhangi bir maliyet telafi mekanizması veya fiyatlandırma yönteminin verimliliğe ve sürdürülebilir rekabete hizmet etmesini ve tüketici faydalarını en yüksek seviyeye çıkarmasını sağlar. Bu hususta, Kurum, benzer rekabetçi piyasalarda mevcut olan fiyatları da göz önüne alabilir" şeklinde ifade kullanılmaktadır. Dolayısıyla, bu yükümlülük uyarınca, çağrı sonlandırma hizmetinin ücretlerine ilişkin net maliyetlerin Kurum bünyesinde bulunmaması ve ilgili pazarlarda kısa dönemde yapılması gereken düzenleme gereksinimi dikkate alınarak, fiyat kontrolü yükümlülüğü kapsamında belirlenecek olan çağrı sonlandırma ücretlerinin, diğer ülkelerdeki uygulamaları uygun ölçüde dikkate alarak belirlenmesi kararlaştırılmıştır.

İşbu rapor kapsamında, Kurumun sonlandırma ücretlerinin belirlenmesinde kullanmayı benimsediği kıyaslama³ yöntemi incelenmiş olup, yöntem, sabit ve mobil sonlandırma ücretleri

¹ Rapor kapsamında geçen "pazar" ve "piyasa" kavramları eşanlamlı olarak kullanılmaktadır.

² Rapor kapsamında geçen "pazar" ve "piyasa" kavramları eşanlamlı olarak kullanılmaktadır.

³ Benchmarking

ve haberleşme sağlayıcıların ücretlerde uygulayacağı kademeli iniş⁴ tarihleri detaylandırılmıştır. Kurumumuz tarafından yapılmış olan ilk tur piyasa analizleri ile eşzamanlı olarak, ‘Sabit ve Mobil Şebekelerde Sonlandırma Ücretleri’ Kıyaslama Raporu (Kamuoyu Görüşlerinin Alınmasına İlişkin Doküman) kamuoyu görüşlerinin alınabilmesini teminen 06/03/2014 – 12/05/2014 tarihleri arasında Kurum internet sitesinde yayımlanmıştır.

Bu zaman zarfında söz konusu dokümana ilişkin olarak Rekabet Kurulu, Kıbrıs Mobil Telekomünikasyon Ltd. (Kuzey Kıbrıs Turkcell), Vodafone Mobile Operations Ltd. (Telsim) ve K.K.T.C. Telekomünikasyon Dairesi (Telefon Dairesi)’den görüşler gelmiştir. Söz konusu görüşlerin değerlendirilmesinin akabinde, işbu ‘Sabit ve Mobil Şebekelerde Sonlandırma Ücretleri’ Kıyaslama Raporu (Kamuoyu Görüşlerini İçeren Doküman) hazırlanmıştır.

2. Sonlandırma Ücretlerinin Tespitinde Kullanılacak Kıyaslama Yöntemi ve Veri Kaynakları

Başka ülkelerdeki benzer uygulamaların kıyaslanması yöntemi kullanılırken ana amaç, EPG’ye sahip olduğu tespit edilen haberleşme sağlayıcıların sundukları sonlandırma hizmetinin maliyetinin ne olduğunun yaklaşık olarak belirlenmesidir. Bunu yaparken, dikkat edilecek husus, kıyaslama yapılan ülkelerin ücretlerinin maliyete dayalı oluşudur. Sonlandırma ücretlerinin yaklaşık olarak 10 yıldır düzenlendiği Avrupa bölgesi ülkelerini, kıyaslanacak ülkeler açısından temel almanın, ülkemiz koşulları için uygun olacağı ve maliyetlerin belirlenmesinde gerçeğe yakın sonuçlar vereceği düşünülmektedir.

Sonlandırma ücretlerinin kıyaslama yapılarak belirlendiği durumlarda, birden fazla yöntem uygulanabilmektedir. Başlıca yöntemlere değinilecek olunursa, aşağıdakiler öne çıkmaktadır;

- Sonlandırma ücretlerinin belirlenmesinde belli bir hesaplama yöntemini kullanan ülkelerin dikkate alınması – başka bir deyişle, Avrupa Komisyonu’nun 2009 tarihli tavsiye kararında⁵ (2009/396/EC) belirttiği gibi maliyete dayalı hesaplama yöntemine alternatif olarak “Pure” BU-LRIC⁶ hesaplama yöntemini kullanan ülkelerin örneklem olarak alınması ve bu ülkelerin ortalamalarının kıyaslama yöntemi olarak kabul edilmesi, ve
- BEREC⁷ tarafından dönemsel olarak yayımlanan raporlar temel alınarak, tüm Avrupa ülkelerinin (EU+) uygulamakta olduğu sonlandırma ücretlerinin ağırlıklı ortalamasının⁸ alınmasıdır.

⁴ Glide Path

⁵ The Commission Recommendation 2009/396/EC of 7 May 2009 on the regulatory treatment of fixed and mobile termination rates in the EU also sets out the principles for national regulators to follow when setting a fair price for terminating calls on fixed and mobile networks. The recommended methodology is a Long Run Incremental Costing (LRIC) model, which aims to ensure that termination rates will be based on the cost of an efficient operator. Available at: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:124:0067:0074:EN:PDF>

⁶ Bottom-Up Long Run Incremental Costing (LRIC) model

⁷ Body of European Regulators of Electronic Communications

⁸ weighted average - A(w)- Abone sayısını raporlayan ilgili ülkelerindeki abone sayısı/ toplam ülkelerindeki abone sayısı

Kıyaslama yönteminin seçilmesi sonrasında dikkat edilecek diğer bir husus ise hesaplamalarda kullanılacak verilerin kaynağının ne olacağıdır. Özellikle Avrupa ülkelerindeki sonlandırma ücretleri dikkate alınırken, kullanılacak verilerin güncel ve güvenilir olması gerekmektedir. Veri kaynaklarının aşağıdaki gibi olduğu düşünülmektedir:

- 2002/19/EC sayılı Erişim Direktifi'nin⁹ 7'nci maddesi uyarınca üye ülkeler tarafından yakın geçmişte yapılan en son bildirimlerinin dikkate alınması, ve
- BEREC tarafından yayımlanan, yıllık (sabit şebekede çağrı sonlandırma ücretleri) ve yarı-yıllık (mobil çağrı sonlandırma ücretleri) raporların dikkate alınması.

2.1 Sabit Şebekede Çağrı Sonlandırma

Avrupa ülkelerinde, sabit şebekeden çağrı sonlandırma ücretleri ara bağlantının gerçekleştiği seviyeye dayanarak 3 katmanda¹⁰ gruplandırılmaktadır. Kurulu şebekenin hiyerarşik yapısına göre farklı noktalarda gerçekleşebilecek ara bağlantı senaryolarına binaen, ücretlendirilen hizmet bedeli de değişim göstermektedir.

Hali hazırda sabit şebekenin kurulu yapısına bakıldığında, ilçelerde konumlanmış toll santraller altında fonksiyon gösteren yerel santrallerin mevcut olduğu gözlemlenmektedir. Yerel santraller altında yer alan abonelere ulaşılırken, ulusal düzey yerine yerel seviyede ara bağlantı yapabilme şansı teknik olarak mümkün olsa da, şebekeler arası ara bağlantı sadece ulusal seviyede konumlandırılmıştır.

Ulusal seviyede tek ara bağlantı noktası oluşu ve sabit şebeke haberleşme sağlayıcısının tek katman ara bağlantı ücretlendirmesi olmasına rağmen, Kurumumuzun görüşüne göre, kıyaslama yapılırken benzer ülkelerin şebekelerinin 2. Katmanının temel alınması daha uygun görülmektedir. Bunun sebebi ise, 1. Katman üzerinden kıyaslama yapılması için, yerel seviyede ara bağlantı yapılması gerekliliği, ülkemiz nüfus ve boyutunda bunun uygulanabilir olmayışı ve şebeke altyapısının PSTN teknolojisine dayalı olmasından, Avrupa ülkelerindeki şebekelerin 1. Katmanı ile kıyaslanmanın riskli oluşudur. Son olarak, 3. Katman sabit sonlandırmaya bakılacak olursa, bu seviyenin Türkiye, Almanya, Fransa, vb. gibi büyük ülkelerin ulusal seviyelerinde uygulandığı gözlemlenmiş olup, ülkemiz için uygun olmadığı sonucuna varılmıştır.

Sonuç: Yukarıdaki tespitlere dayanılarak, Kurumumuz, sabit şebekelerin çağrı sonlandırma ücretleri açısından, benzer ülkelerin 2. Katman sonlandırma ücretlerini temel almayı en uygun seçenek olarak benimsemiştir.

⁹ Directive 2002/19/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on access to, and interconnection of, electronic communications networks and associated facilities (Access Directive)

Available at: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:108:0007:0007:EN:PDF>

¹⁰ 1. Katman, yerel (lokal) santraller seviyesinde yapılabilecek teorik ara bağlantıyı ifade etmektedir 2. Katman Toll santraller / bölgesel santral seviyesinde yapılabilecek ara bağlantıyı ifade etmektedir ve 3. Katman ise büyük ülkelerin kurulu şebekelerinde ulusal seviyede yapılan ara bağlantı şemasını ifade etmektedir.

2.2 Mobil Şebekede Çağrı Sonlandırma

Mobil şebekelerin ara bağlantı seviyesinin ulusal düzey olması gerekmektedir ve ülkemizde de aynı yapı mevcuttur. Bunun nedeni, her mobil şebeke kullanıcısının hareket halinde oluşu ve sürekli olarak konum değiştirmesidir. Bu durum söz konusu olduğundan dolayı, mobil şebekede sadece tek katman olsa da, ülkeden ülkeye, coğrafik durum ve kapsama alanı bakımından değişiklik göstermektedir.

Buna rağmen, kıyaslama yöntemi göz önünde bulundurulduğunda, sonlandırma hizmetinin toptan hizmet oluşu, müşteri hizmetleri ve pazarlama gibi perakende faaliyetleri içermediği için farklı ülkedeki sonlandırma ücretlerinin kıyaslama yapmaya uygun olduğu düşünülmektedir.

Sonuç: Yukarıdaki tespitlere dayanılarak, Kurumumuz, mobil çağrı sonlandırma ücretleri açısından, benzer ülkelerin sonlandırma ücretlerini kapsam ekonomisi veya kapsama alanlarını dikkate almadan temel alabileceği sonucuna ulaşmıştır.

3. Seçilen Yöntem ve Çağrı Sonlandırma Ücretlerinin Kıyaslaması

3.1 Seçilen Yöntem

Yukarıdaki bölümde belirtilmiş iki farklı kıyaslama yöntemleri ışığında, Kurumumuz, geleceğe dönük bir bakış açısıyla, ülkemizdeki sonlandırma ücretleri açısından temel alınması en uygun olan yöntemin, 2009/396/EC sayılı Komisyon Tavsiye Kararında da belirtildiği gibi, **'BU-LRIC' hesaplama yöntemini kullanan ülkelerin ortalamasını kıyaslama yöntemi** olduğu sonucuna varmıştır.

Bahsi geçen kıyaslama yönteminin seçilmesinin birden fazla nedeni bulunmaktadır. Özetlemek gerekirse;

- Gerek sabit gerekse mobil şebekelerdeki sonlandırma ücretlerinin hesaplanmasında, birçok Avrupa ülkesi 'BU-LRIC' hesaplama yöntemini kullanmaktadır. Ülkeler arasında en fazla benimsenen hesaplama yöntemi olup, uygulayan ülke sayısı giderek artmaktadır.¹¹
- Net maliyeler hesaplanırken, sadece sonlanan dakika trafik üzerinden maliyet hesaplaması yapıldığından dolayı, sonlandırma hizmetlerinin net maliyetlerine ilişkin en doğru tespiti yapmaktadır.
- Komisyon, ilgili tavsiye kararında, hesaplama yöntemini kendi ülkesinde uygulayabilecek kaynaklara sahip olamayan ülkeler için, bu yöntemi benimsemiş diğer ülkelerin sonlandırma ücretlerinin ortalamasının alınmasını net bir alternatif olarak belirtmektedir.
- Kıyaslama yaparken temel alınacak olan verilerin güncelliği ve güvenilirliğinin taşıdığı yüksek önem bilinerek, en güncel ve güvenilir verilerin, hesaplama yöntemini uygulayan ülkelerin Avrupa Komisyonu'na yaptığı bildirimler olduğu anlaşılmıştır. Aynı verilerin,

¹¹ Rapor tarihi itibarıyla, Sabit ve mobil çağrı sonlandırma ücretlerinde 13 ülke bu yöntemi uygulamaktadır.

istenilen her kesim tarafından da ulaşılabilir olması, Kurum raporunda kullanılan verilerin şeffaflığını artırmaktadır.

Rapor kapsamında değerlendirilen diğer kıyaslama yönteminin tercih edilmeme nedenleri ise aşağıdaki gibidir:

- Diğer bir veri kaynağı olarak görülen ve rapor kapsamında referans verilmiş BEREC tarafından dönemsel olarak hazırlanan 'termination rates snapshot' belirli aralıklarla hazırlanan bir yayın olduğundan dolayı, her zaman için en güncel veriler içermemektedir.
- BEREC raporlarındaki verilere dayanarak 'Avrupa Ülkelerinin (EU+) Ağırlıklı Ortalaması' kıyaslama yöntemi kullanılması durumunda, hesaplamalarını net maliyetlere dayandıran ülkeler yanında, kıyaslama yapan diğer ülkeler de ortalama içerisinde yer alacağından dolayı, 'kıyaslamanın kıyaslaması' yapılmış olacak, dolayısı ile elde edilecek sonuç belli bir hesaplama yöntemini kullanan ülkeler ortalaması kadar doğru olmayacaktır.
- Malta tarafından 2012 yılında yapılan kıyaslama neticesinde, BEREC raporlarındaki verilere dayanarak 'Avrupa Ülkelerinin (EU+) Ağırlıklı Ortalaması' kıyaslama yöntemini kullanılmak istenmiş, Komisyon'un MT/2012/1330 sayılı kararı¹² uyarınca, sadece Komisyon tarafından tavsiye edilen yöntemin ('BU-LRIC') kıyaslama yöntemi olarak kullanılması gerektiği şeklinde aleyhte cevap almıştır.

Avrupa'daki sonlandırma ücretleri hususunda, rapor içerisinde Avrupa Komisyonu dosya numaraları ile referans verilen bildirimlerin ülkeler tarafından güncellenmesi durumunda, Kurum aldığı kararı yeniden gözden geçirip, güncelleyebilme hakkını saklı tutmaktadır. Benzer şekilde, Euro¹³ – Türk Lirası paritesinde gerçekleşecek olağanüstü dalgalanmaların neden olabileceği bariz farklar oluşması durumunda, Kurum aldığı kararı yeniden gözden geçirip, güncelleyebilme hakkını saklı tutmaktadır. Böylesi bir durumda, temel alınan veriler dışında yöntemin özünde herhangi bir değişiklik olmayacağından dolayı, Kurumun alacağı karar öncesinde yeni bir kıyaslama raporu hazırlanmasına gerek olmayacağı düşünülmektedir.

3.2 'BU-LRIC' Hesaplama Yöntemi Kullanan Ülkelerin Ortalaması

Kıyaslama yöntemi olarak maliyete dayalı hesaplama yöntemi 'BU-LRIC' modelini kullanan ülkelerin ortalaması alınması durumunda, sabit ve mobil şebekelerde çağrı sonlandırma ücretlerinin ne olacağına dair analiz bu başlık altında yapılmaktadır. Daha önceki bölümde kısaca bahsedildiği üzere, bu kıyaslama yöntemini kullanan ülkeler ortalaması, 2009/396/EC sayılı Komisyon Tavsiye Kararında belirtildiği gibi maliyete dayalı hesaplama alternatif olarak gösterilmiştir. Buradaki esas amaç, 'BU-LRIC' modelinin gerektirmekte olduğu kaynaklara sahip olmayan Kurumların, ilgili modeli uygulayan diğer ülkeleri kıyaslama örneklemini kabul ederek, modele dayalı ücretleri tahmin edebilmesidir. Komisyon aynı kararında, kıyaslama

¹² Commission decision of 21 June 2012 concerning Case MT/2012/1330: Voice call termination on individual mobile networks in Malta

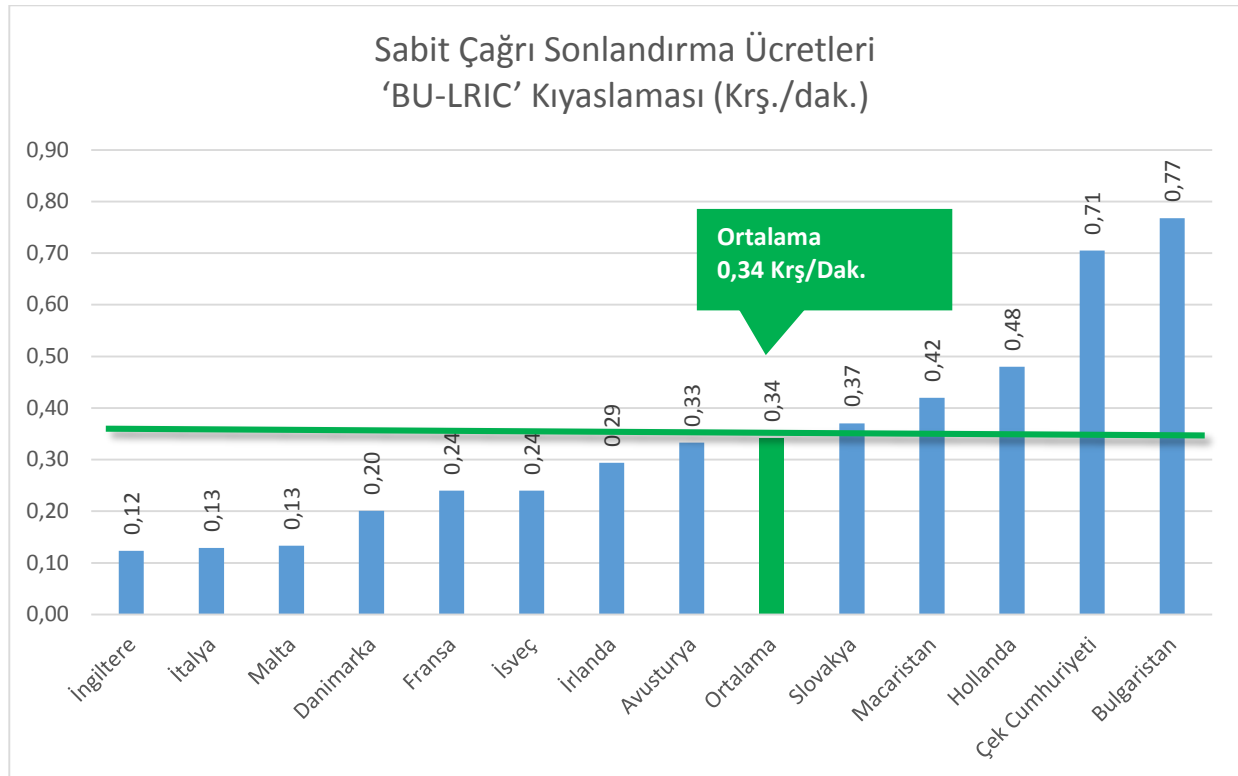
Available at: [https://circabc.europa.eu/d/d/workspace/SpacesStore/1c78b3d9-d4b9-4694-8467-f10dcab7e77b/MT-2012-1330%20Acte\(4\)_EN%2Bdate%20et%20c.pdf](https://circabc.europa.eu/d/d/workspace/SpacesStore/1c78b3d9-d4b9-4694-8467-f10dcab7e77b/MT-2012-1330%20Acte(4)_EN%2Bdate%20et%20c.pdf)

¹³ Euro - Avro

yapılırken, örneklemdaki ülkelerin içinden seçim yapılmamasını, yöntemi uygulayan tüm ülkelerin ortalamasının alınmasını tavsiye etmektedir.

Tablo 1. 'BU-LRIC' hesaplama yöntemini kullanan AB ülkelerinin, hesapladıkları sabit şebeke sonlandırma ücretlerini bildirimleri¹⁴

Ülke	Avrupa Komisyonu Dosya Numarası	Sabit Şebekede Çağrı Sonlandırma Ücreti	
		€ct ¹⁵ /Dak.	Krş./Dak. ¹⁶
Danimarka	DK/2012/1342	0.07	0.20
Fransa	FR/2011/1236	0.08	0.24
İrlanda	IE/2012/1372	0.10	0.29
Malta	MT/2012/1401-1402	0.04	0.13
Bulgaristan	BG/2013/1409-1411	0.26	0.77
Avusturya	AT/2013/1457	0.11	0.33
Slovakya	SK/2013/1455	0.12	0.37
İtalya	IT/2013/1507	0.04	0.13
Hollanda	NL/2012/1285	0.16	0.48
Macaristan	HU/2013/1506	0.14	0.42
İsveç	SE/2013/1504	0.08	0.24
İngiltere	UK/2013/1496	0.04	0.12
Çek Cumhuriyeti	CZ/2012/1392	0.24	0.71
Ortalama		0.11	0.34

Şekil 1. 'BU-LRIC' hesaplama yöntemini kullanan AB ülkelerinin Sabit Sonlandırma Ücretleri

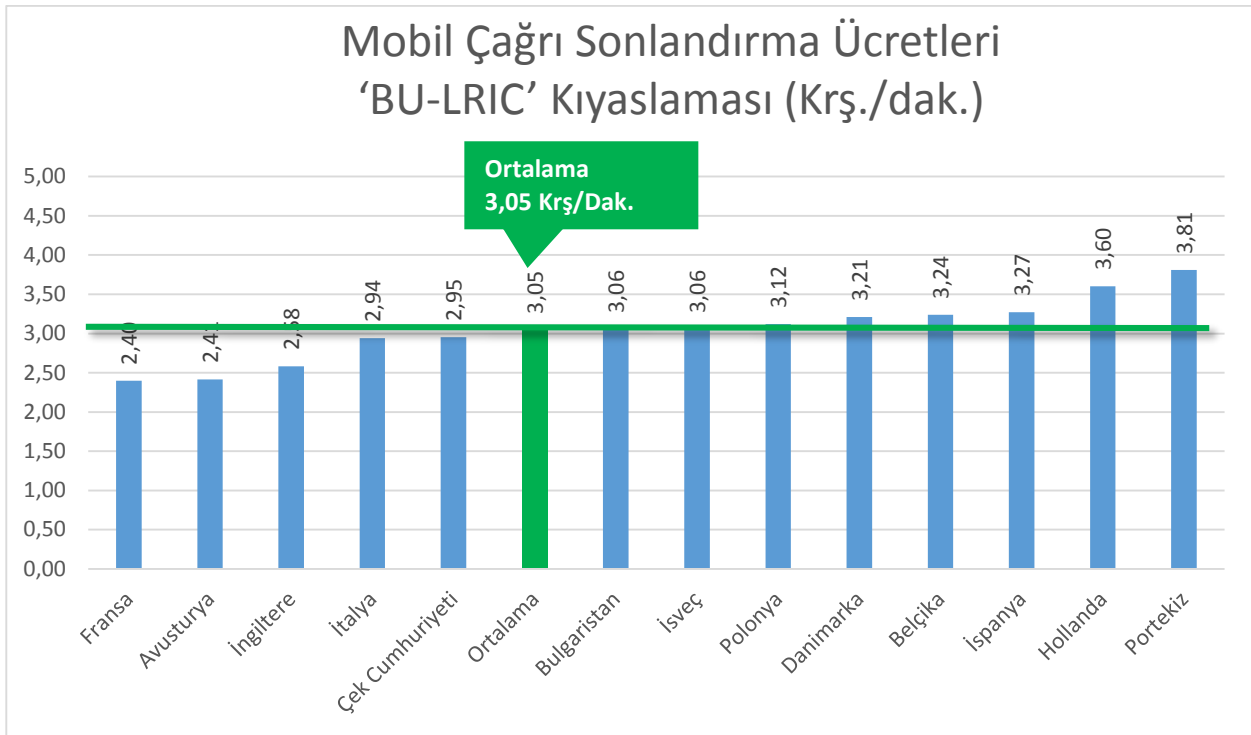
¹⁴ Ortalama değerler rapor boyunca virgülden sonra iki basamak olacak şekilde yuvarlanmak suretiyle hesaplanmıştır.

¹⁵ Euro Cent – Avro Sent

¹⁶ Türk Lirası – Euro kuru rapor boyunca 3.00 TL/EUR olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2. 'BU-LRIC' hesaplama yöntemini kullanan AB ülkelerinin, hesapladıkları mobil sonlandırma ücretleri bildirimleri

Ülke	Avrupa Komisyonu Dosya Numarası	Mobil Çağrı Sonlandırma Ücreti	
		€ct./Dak.	Krş./Dak.
Danimarka	DK/2012/1342	1.07	3.21
Fransa	FR/2011/1200	0.80	2.40
Portekiz	PT/2012/1312	1.27	3.81
İspanya	ES/2012/1291	1.09	3.27
İngiltere	UK/2010/1068	0.86	2.58
Belçika	BE/2010/1086	1.08	3.24
İtalya	IT/2011/1219	0.98	2.94
Hollanda	NL/2012/1285	1.20	3.60
Polonya	PL/2012/1368	1.04	3.12
Bulgaristan	BG/2013/1411	1.02	3.06
Avusturya	AT/2013/1436	0.80	2.41
İsveç	SE/2013/1461	1.02	3.06
Çek Cumhuriyeti	CZ/2013/1531	0.98	2.95
Ortalama		1.02	3.05

Şekil 2. 'BU-LRIC' hesaplama yöntemini kullanan AB ülkelerinin Mobil Sonlandırma Ücretleri

Sonuç: 'BU-LRIC' hesaplama yöntemi kullanan ülkelerin ortalaması, ülkemizdeki sonlandırma ücretleri için kıyaslama verisi olarak kullanılması durumunda, sabit sonlandırma ücreti **0,34 Krş/Dak.**, mobil sonlandırma ücreti ise **3,05 Krş/Dak.** olmalıdır.

4. Sonuç

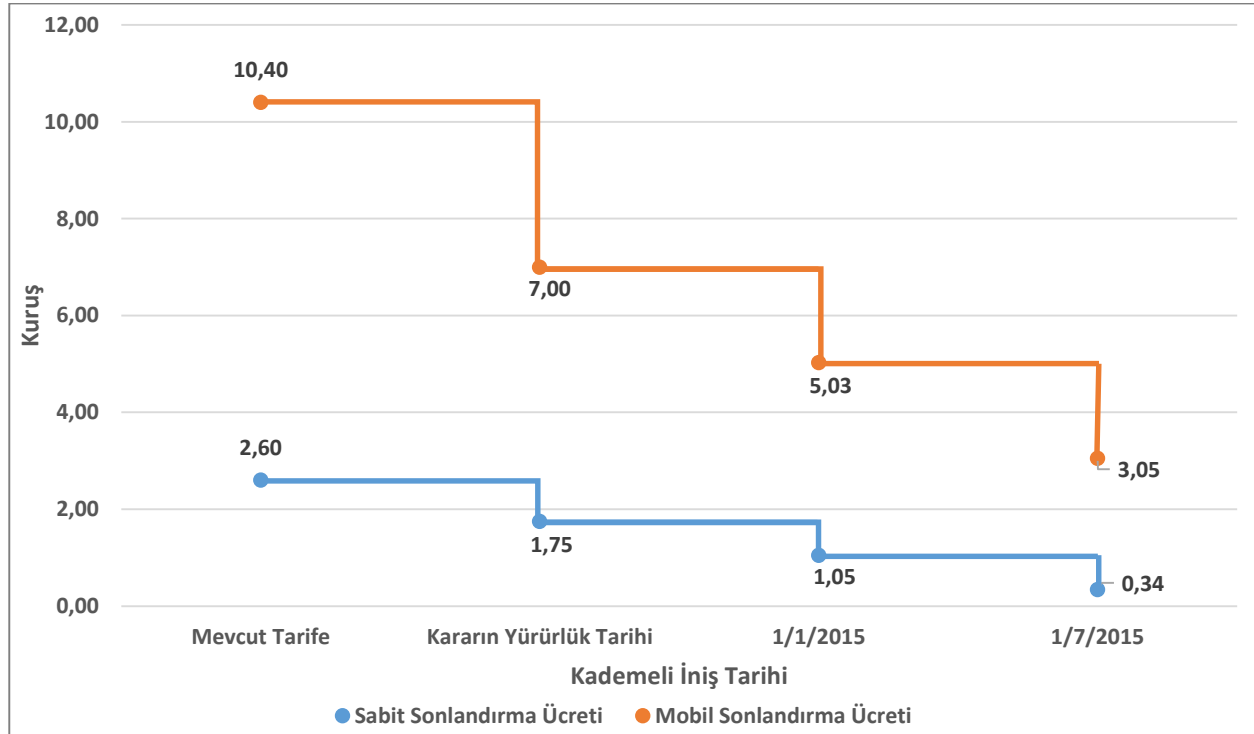
Yeni sonlandırma ücretleri **Kurumumuzun alacağı Yönetim Kurulu Kararında belirteceği tarihten** itibaren yürürlüğe girecektir. Buna göre nihai sonlandırma ücretleri aşağıdaki gibi olacaktır;

Sabit Şebekede Sonlandırma Ücreti **0,34 Kuruş/Dakika**
Mobil Şebekelerde Sonlandırma Ücreti **3,05 Kuruş/Dakika**

Mevcut sabit ve mobil sonlandırma ücretlerinin, yeni sonlandırma ücretleri ile yüksek farklılık göstermesinden dolayı ücretlerdeki indirimin kademeli iniş uygulanarak üç aşamalı olarak indirilmesinin daha uygun olacağı düşünülmektedir. Aşağıdaki tabloda, Kurumun öngördüğü kademeli iniş zaman çizelgesi yer almaktadır.

Tablo 7. Kademeli iniş zaman çizelgesi

	Sonlandırma Ücreti (Kuruş/Dakika)	
	Sabit Sonlandırma Ücreti	Mobil Sonlandırma Ücreti
Mevcut Tarife	2.60	10.40
Kurul Kararında belirtilecek Yürürlük Tarihi	1.75	7.00
01/01/2015	1.05	5.03
01/07/2015	0.34	3.05

Not: Ücretler net fiyatlar olup, vergileri içermemektedir.

SORU

Seçilen hesaplama yöntemine ve uygulanacak kademeli iniş zaman çizelgesine katılıyormusunuz? Cevabınızı gerekçelendirerek açıklayınız.

Soruya ilişkin görüşler

İşbu kıyaslama raporu kapsamında, Kurumumuz tarafından yapılan analiz ve tespitlere ilişkin, Rekabet Kurulu, Kuzey Kıbrıs Turkcell, Telsim ve Telefon Dairesinden görüşler gelmiştir. Kuzey Kıbrıs Turkcell tarafından yapılan değerlendirmede, seçilen hesaplama yöntemi ve uygulanacak kademeli iniş zaman çizelgesine, aşağıdaki bölümlerde yer alan gerekçeler ve değerlendirmeler çerçevesinde katılmadıkları bildirilmiştir. Bu çerçevede, *“Erişim, Ara Bağlantı, Piyasa Analizi ve Tarifeler”* Tüzüğü’nün 12’nci maddesinin 6’ncı bendinde, düzeltici tedbirler arasında yer alan fiyat kontrolü yükümlülüğü ve maliyet muhasebesine ilişkin olarak *“Kurum ilgili bir piyasada etkin piyasa gücüne sahip olduğunu tespit ettiği herhangi bir haberleşme sağlayıcısına; erişim ve ara bağlantı hizmetlerine ilişkin olarak, kullanıcılar aleyhine aşırı ölçüde yüksek fiyatlar uygulanmasının veya fiyat sıkıştırması yapılabilmesinin mümkün olduğu hallerde; maliyet muhasebesi, erişim ve ara bağlantı hizmetlerinin fiyatlarının maliyete yönelik olması ve fiyat kontrolü yükümlülükleri getirebilir”* ifadesi yer aldığını, buna karşın fiyatlarda değişiklik yapılması, fiyatların yükseltilmesi veya düşürülmesinin yasal açıdan ve pratikte imkansız olduğundan Kurum’un fiyatlara müdahalesi için hukuken gerekli koşullar oluşmadığı iddia edilmektedir.

İkinci olarak, Tüzüğü’nün 12’nci maddesinin 6’ncı bendi altındaki (A), (C) ve (Ç) kısımları doğrultusunda; fiyatların ‘Uzun Dönem Artan Maliyetler’ hesaplama yöntemi doğrultusunda belirlenmesi, bilgilerin yeterli olmaması durumunda AB üyesi ülkelerin uygulamalarının uygun olduğu ölçüde dikkate alınarak belirlenmesi ve/veya fiyatlara üst sınır konulmasının öngörüldüğü ancak, ‘Uzun Dönem Artan Maliyetler’ hesabı yapılarak fiyatların tespit edilmesi yöntemi hiç denemeden bazı AB üyesi ülkelerin uygulamalarının dikkate alındığı ve mevzuat ihlali yapıldığı iddia edilmiştir.

Kuzey Kıbrıs Turkcell ayrıca, ‘BU-LRIC’ hesaplama yöntemi kullanan ülkelerin ortalamasını alarak kıyaslama yapılmasına ilişkin olarak, ilgili kıyaslama yönteminin, Komisyon’un 7 Mayıs 2009 tarihli “AB’de Sabit ve Mobil Şebekelerde Çağrı Sonlandırma Ücretlerinin Düzenlenmesi” konulu tavsiye kararı sonrasında AB’deki neredeyse tüm düzenleyici kurumlar tarafından, özellikle BTHK’nın kıyaslamasında dikkate alınmış ülkelerce dikkate alındığını ve Kurumun mobil çağrı sonlandırma ücretlerinin mukayese yöntemi ile hesaplanmasında ‘BU-LRIC’ hesaplama yöntemini kullanmış AB ülkelerindeki ücretleri dikkate alarak dolaylı olarak ‘BU-LRIC’ yöntemini benimsemiş olduğuna işaret etmektedir. Söz konusu görüşte, Komisyon’un anılan tavsiyesinin yeni şebekelere yatırımların önüne keseceği sebebiyle iletişim sektöründe ve düzenleyici kurumlar tarafından fazlaca eleştirildiği, dünyanın diğer bölgelerine kıyasla AB bölgesinde iletişim teknolojilerine yeni yatırımlarda gözlemlenen düşüşler olduğu, tüketicilere sunulan iletişim hizmetleri ve deneyiminde pozitif bir gelişim olmadığı belirtilmektedir. Hollanda’nın yöntemine itiraz ettiği ve Komisyon ile bu konuda anlaşmazlığa düştüğü ve yöntemin uygulanması ile ilgili sonraki

girişimlerin ise mahkemelerce engellendiğini belirtmiştir. Kuzey Kıbrıs Turkcell, farklı AB ülkelerinin, bildirmiş olduğu görüşlerde bahse konu hesaplama yöntemine ilişkin itirazlarını ve çekincelerini dile getirmiştir. Kuzey Kıbrıs Turkcell, yöntemi kullanmanın muhtemel yan etkileri – özellikle yeni şebeke yatırımları bakımından caydırıcılığı – Kuzey Kıbrıs'ta tüm sektörün ve sosyal toplumun zararına olacağını iddia etmiştir.

Yukarıdaki iddialar ışığında Kuzey Kıbrıs Turkcell, Kurum tarafından kıyaslama yöntemi olarak, sadece artan maliyetleri içermeyen fakat bunun yanında spektrum ve kapsama gibi ortak ve bağımlı giderlerin makul bir oranını da kapsayan LRIC+ yönteminin benimsenmesine ve bu yöntemi kullanan ülkelerin kıyaslama dahilinde dikkate alınmasını istemiştir.

Yukarıdaki görüşe ek olarak, Kuzey Kıbrıs Turkcell'in bildirdiği görüşe göre, Kuzey Kıbrıs'ın durumuna 2,20 olan 'BU-LRIC'/LRIC+ çarpan ortalaması karşılığında 'BU-LRIC' oranının uygulanması halinde LRIC+ maliyet rejimine göre belirlenen mobil sonlandırma ücretlerinin 2,20 kat daha fazla olacağı ve Kurum tarafından bulunmuş olan 3,05 Krş/Dak. sonlandırma ücretinin, bu çarpan dikkate alınarak 6,71 Krş/Dak. (3,05 Krş/Dak x 2,20) olması gerektiği belirtilmiştir. Son olarak, uygulanacak kademeli iniş zaman çizelgesi ile ilgili olarak; öngörülen toplam %71'lik düşüş için çok kısa bir süre olduğunu değerlendirilmiş ve söz konusu sürenin en azından 4 yıla (8 dönem) yayılması gerektiği düşünülmüştür.

Görüş bildiren diğer bir haberleşme sağlayıcı olan Telsim'e göre, kademeli iniş çizelgesinde belirtilen ücretlerin EPG ile diğer haberleşme sağlayıcılar arasında rekabetçi bir ortam sağlanabilmek amacıyla, haberleşme sağlayıcılar arasında farklılaştırılması gerekeceği görüşünü bildirmiştir. Buna ek olarak, kademeli iniş için öngörülen aralıkların 6 aylık ve az düşüş miktarlarında olmasının, aboneye sağlanacak fiyat değişikliği ve faydanın algılanmasında sıkıntıya neden olabileceği iddia edilmiştir. Bu sebeple, Telsim düşüş aralıklarının azaltılarak, düşüş miktarının arttırılmasını istemiştir.

Görüş bildiren diğer haberleşme sağlayıcı olan Telefon Dairesi ise, Kurumun çağrı sonlandırma ücretlerini belirlemek için kullandığı kıyaslama yönteminin genel olarak ülkemize, özelde ise sabit haberleşme sağlayıcısına uygun olmayacağını düşünmektedir. Buna ek olarak sunulan görüşlere göre;

- KKTC'de 2 tane mobil haberleşme sağlayıcısı ve 1 tane sabit haberleşme sağlayıcısı bulunduğu, fakat ortalamasını aldığı 'BU-LRIC' hesaplama yöntemini kullanan AB ülkelerinin çağrı sonlandırma piyasalarında çoklu mobil operatörler ve çoklu sabit operatörler bulunduğu,
- Kıyaslama Raporunda ortalamaları alınan 'BU-LRIC' hesaplama yöntemini kullanan AB ülkelerinin hiç birinde KKTC Telekomünikasyon Dairesi'nin piyasa pazarındaki payı kadar küçük bir sabit haberleşme sağlayıcısı olmadığı,
- Kıyaslama Raporunda ortalamaları alınan 'BU-LRIC' hesaplama yöntemini kullanan AB ülkelerinin Malta haricinde hiçbirinde, sabit ve mobil haberleşme sağlayıcıların abone

sayılarının ve çağrı sonlandırma trafiğinin KKTC'deki haberleşme sağlayıcıların abone sayıları ve çağrı sonlandırma trafiği süresi kadar küçük olmadığı,

- Sabit ve Mobil Şebekelerde Sonlandırma Ücretleri Kıyaslama Raporu içerisinde, mobil şebekelerde sonlandırma ücreti 10,40 Krş/Dak. ile sabit şebekelerde sonlandırma ücreti 2,60 Krş/Dak. olarak verildiği halde, şu anki çağrı sonlandırma ücretlerinin mobil operatörlerde net olarak 13,00 Krş/Dak., sabit operatörlerde ise 2,60 Krş/Dak. olduğu ve bu ifadenin düzeltilmesi gerektiği,
- Mevcut durumda, sonlandırma ücretlerine ilişkin sabit ve mobil şebeke ücretleri arasında sabit şebekeye nazaran yaklaşık 6 kat daha yüksek olan mobil çağrı sonlandırma ücretinin, düzenleme sonrası yaklaşık olarak 10 katına çıkacağı ve belirlenen 0,34 Krş/Dak.'lık sabit şebekede sonlandırma ücretinin, Telefon Dairesinin maliyetini karşılamadığı şeklinde görüş bildirmiştir.

Son olarak Telefon Dairesi, 2013 yılını kapsayan çağrı sonlandırma trafiği ve ücretleri ile ilgili çalışmalar ışığında mobil şebekelerde sonlanan çağrılarının, sabit şebekede sonlanan çağrı trafiğinden yaklaşık 3.6 katı kadar fazla olmasından dolayı, mobil şebekelerinde çağrı sonlandırma ücretinin 1,05 Krş/Dak., sabit şebekelerinde çağrı sonlandırma ücretinin ise 3,05 Krş/Dak. olarak belirlenmesini, bunun sonrasında ise kademeli olarak 2 yılın sonunda mobil şebekelerinde çağrı sonlandırma ücretinin 1,05 Krş/Dak. ve sabit şebekelerinde çağrı sonlandırma ücretinin 1,05 Krş/Dak. olarak değiştirilmesi gerektiği iddia edilmiştir.

Rekabet Kurulu tarafından Kurumumuza iletilen görüşlerde, çağrı sonlandırma ücretlerinin belirlenmesine yönelik iki farklı yöntemin var olduğu, bunların 'BU-LRIC' ile uzun dönem artan maliyetlerin dikkate alınması olduğu, ikinci yöntemde maliyetlerin hesaplanması yerine bu yöntemi kullanarak hesaplama yapan ülkelerin ücretlerinin ortalamasının baz alındığı kıyaslama yönteminin kullanıldığının anlaşıldığı belirtilmektedir. Buna ek olarak, her ülkenin farklı maliyet ve şebeke yapısı gibi unsurlar dikkate alınarak hesaplanacak maliyet çalışmasının en doğru fiyatlandırmayı vereceğini fakat bu tür hesaplama yöntemlerinin ciddi kaynak gerektirdiği ve zaman alan yöntemler olduğunu belirtilmiştir.

Aynı değerlendirme kapsamında, 'BU-LRIC' kıyaslama yönteminin AB içerisinde benimsenip, kullanılıyor olmasının yöntemin geçerli ve güvenilir olduğunu gösterdiği değerlendirmesi yer almıştır. Ayrıca, rapor ile birlikte, sonlandırma ücretlerinin düşmesinin öngörüldüğü, teknolojiye yaşanan birçok gelişime rağmen KKTC'deki sonlandırma ücretlerinin uzun yıllardan beridir değişmemiş olmasının kabul edilebilir olmadığı belirtilmiştir.

Rekabet Kurulu'na göre, ücretlerde yapılacak değişikliğin, piyasadaki rekabet düzeyini fazla etkilemeyebileceği fakat indirimlerin tüketici refahını olumlu yönde etkilemesinin beklendiği öngörülmektedir. Sonlandırma ücretlerine ilişkin indirimlerin, çağrı başlatan şebekelerin maliyetlerine olumlu yansıtacağı ve bu bağlamda elde edilecek avantajların yeni yatırımlar veya tüketicilere yeni tarife avantajı olarak yansıtılması beklendiği belirtilmiştir.

Soruya ilişkin BTHK'nın değerlendirmeleri

Ara bağlantı hizmetine ilişkin genel değerlendirme

Bilindiği üzere elektronik haberleşme sektörü gibi şebeke endüstrisi niteliğine sahip sektörlerde, rekabetçi bir yapının oluşması ve serbestleşmenin temin edilebilmesi, ara bağlantı hizmetinin sağlanma şartları ile doğrudan ilişkilidir. Ara bağlantı şartlarının ve ücretlerinin net, açık ve güvenceli bir şekilde oluşturulmadığı bir sektörde yeni bir haberleşme sağlayıcının piyasaya girebilmesi ve elektronik haberleşme hizmeti sunabilmesi mümkün olmayacaktır. Çağrı sonlandırma piyasasında ikame edilebilirlik olmadığı ve mevcut durumda haberleşme sağlayıcıların çağrı sonlandırmada alternatifi bulunmadığı, her bir haberleşme sağlayıcının söz konusu piyasadaki pazar payının %100 olduğu kabul edilmektedir. Başka bir ifade ile çağrı sonlandırma piyasasında her bir haberleşme sağlayıcı tekel gücüne sahiptir.

Yerleşik haberleşme sağlayıcıların, alternatif haberleşme sağlayıcıların ara bağlantı taleplerini makul şartlar çerçevesinde karşıla(ya)mamaları halinde, yatırımları ve yenilikçiliği teşvik eden, etkinliği artıran, tüketicilere alternatif seçenekler sunan, fiyatları makul seviyelerde tutan, kaliteli ve çeşitli hizmet sunumunu amaçlayan yeni yapıların oluşması engellenmiş olacaktır. Ayrıca ara bağlantı ücretlerinin seviyesinin, haberleşme sağlayıcıların son kullanıcılara uygulayacakları perakende fiyat politikalarını etkileyebilecek önemli bir faktör olduğu da göz ardı edilmemelidir.

Ara bağlantı ücretlerinin, toptan seviyedeki bir girdi niteliğinde olması nedeni ile bu ücretlerin yüksek veya düşük belirlenmesi son kullanıcı tarifelerini etkilemektedir. Bu ücretlerde, düzenlemenin yapılmadığı durumlarda EPG'ye sahip haberleşme sağlayıcıların ara bağlantı ücretlerini genellikle yüksek belirleme yönünde eğilimlerinin olduğu; bu hususun da özellikle şebeke içi ve şebeke dışı tarifeler arasındaki dengesizliğe sebep olabileceği değerlendirilmektedir. Bu nedenle genel anlamda ara bağlantı ücretlerinin düzenlenmesi, gerek pazara yeni giren haberleşme sağlayıcıların rekabet edebilecek seviyeye gelmeleri, tüketicilere farklı ve kaliteli hizmet sunabilmeleri gerekse de ara bağlantı ücretlerinde yaşanacak düşüşün perakende tarifelere de yansıtacağı varsayımıyla tüketicinin daha ucuza hizmet alabilmesinin sağlanması ve böylece tüketici refahının artırılması açısından önem arz etmektedir.

Sektörde sürdürülebilir rekabetin sağlanabilmesi, tüketici faydasının ve refahının artırılabilmesi kapsamında haberleşme sağlayıcıların kendi aboneleri ile diğer haberleşme sağlayıcıların aboneleri arasında haberleşme hizmetinin sunulabilmesi için temel bir girdi niteliği taşıyan ara bağlantı hizmetinin koşullarının ve ücretlerinin düzenleyici kurumlar tarafından uygun ve etkin bir şekilde belirlenmesi hususunun büyük önem arz ettiği dikkate alındığında Kurum tarafından yapılması planlanan düzenlemenin önemi daha iyi anlaşılacaktır.

Kuzey Kıbrıs Turkcell'in görüşlerine ilişkin değerlendirme

Kuzey Kıbrıs Turkcell, hukuki olarak sonlandırma ücretlerinin yükseltilmesi veya düşürülmesinin yasal açıdan ve pratikte mümkün olmadığını iddia ederek, *“Erişim, Ara Bağlantı, Piyasa Analizi ve Tarifeler”* Tüzüğü'nün 12'nci maddesinin 6'ncı bendinde yer alan *“Kurum ilgili bir piyasada etkin piyasa gücüne sahip olduğunu tespit ettiği herhangi bir haberleşme sağlayıcısına; erişim ve ara bağlantı hizmetlerine ilişkin olarak, kullanıcılar aleyhine aşırı ölçüde yüksek fiyatlar uygulanmasının veya fiyat sıkıştırması yapılabilmesinin mümkün olduğu hallerde; maliyet muhasebesi, erişim ve ara bağlantı hizmetlerinin fiyatlarının maliyete yönelik olması ve fiyat kontrolü yükümlülükleri getirebilir”* ifadesine yer alan koşulların hukuken oluşmadığını savunmaktadır.

Piyasadaki rekabeti sağlamak ve dolayısı ile abonelerin daha rekabetçi fiyatlandırma ve kaliteli hizmet almalarını sağlamak Kurumun başlıca sorumluluklarındandır. Ara bağlantı ücretlerinin düzenlenmesi ile elde edilmek istenen kazanımlar ve bahse konu mevzuat hükmünün kullanıcıların daha makul ücretlerle hizmet alabilmesi kapsamında erişim ve ara bağlantı ücretlerinde düzenleme yapılabileceği hususu dikkate alındığında iddianın dayanağının olmadığı açıkça görülmektedir.

İlgili maddede de ifade edildiği üzere, Kurumun, haberleşme sağlayıcılara, kullanıcılar aleyhine aşırı ölçüde yüksek fiyatlar uygulanmasının veya haberleşme sağlayıcılar tarafından fiyat sıkıştırması yapılabilmesinin mümkün olduğu istisnai hallerde, diğer haberleşme sağlayıcılara sunulan erişim ve ara bağlantı hizmetlerinin fiyatlarının maliyete yönelik olması ve fiyat kontrolünün sağlanması gibi yükümlülükler getirebileceği hüküm altına alınmıştır.

Kurumumuz değerlendirmesine göre, mevcut durumda yürürlükte olan çağrı sonlandırma ücretlerinde aşırı fiyatlandırma uygulandığı ve bunun tüketici refahını olumsuz yönde etkileyen bir husus olduğu, işbu rapor kapsamında hâlihazırda tespit edilmiştir. Buna göre, mobil şebekelerde yürürlükte olan 10,40 Krş/Dak.'lık sonlandırma ücretinin, 'BU-LRIC' hesaplama yöntemi kullanan ülkelerin sonlandırma ücretleri ortalamasından 3,4 kat (3,05 Krş/Dak.), Avrupa ortalama sonlandırma ücretinden 2,4 kat (4,37 Krş/Dak.) ve Türkiye ortalama sonlandırma ücretinden 3,9 kat (2,68 Krş/Dak.) fazla olduğu gözlemlenmektedir. Dolayısı ile ilgili Tüzük altındaki madde kapsamında gerekli koşulların oluştuğu değerlendirme yapılmaktadır.

Bu değerlendirmeye ilişkin ayrıntılı analiz, 2014-2007/879/EC-7-V2.0 referans Mobil Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi Dokümanı (Kamuoyu Görüşlerini İçeren Doküman) Soru 6'ya ilişkin BTHK değerlendirmesi altında ayrıntılı olarak yapılmaktadır. Buna ek olarak, 06/2012 sayılı Elektronik Haberleşme Yasası, geçici 4'üncü maddesinin (3)'üncü bendinde de ifade edildiği üzere *“Kurum GSM sayısal ve hücreli mobil telefon sistemi kurulması ve işletilmesi ile ilgili lisanslarda açıkça bir kural bulunsa dahi çağrı sonlandırma ücretlerinde bu Yasanın ilgili maddeleri uyarınca gerekli düzenlemeleri yapma hakkına sahiptir”* ifadesinden yola çıkarak, Kurum fiyat kontrolü yükümlülüğünü, yukarıdaki gerekçelerle ve EPG olduğunu tespit ettiği haberleşme sağlayıcılara getirmiştir.

Kuzey Kıbrıs Turkcell tarafından ikinci olarak dile getirilen görüşte, Kurumun ara bağlantı ücretlerini ‘Uzun Dönem Artan Maliyetler’ hesaplama yöntemi doğrultusunda belirlenmesi gerekliliği, ancak bilgilerin yeterli olmaması durumunda AB üyesi ülkelerin uygulamalarının uygun olduğu ölçüde dikkate alabileceği belirtilmiştir. İlgili Tüzüğün 12’nci maddesinin 6’ncı bendinin (A), (C) ve (Ç) kısımları uyarınca çağrı sonlandırma ücretlerinin uzun dönem artan maliyetler dikkate alınarak belirlenmesi gerektiği genel bir yaklaşım olarak kabul edilmekte olup, söz konusu yöntemin uygulama alanı bulamadığı durumlarda Kurumun uygun olan başka yöntemleri de dikkate alabileceği hüküm altına alınmıştır. Kurum tarafından gerçekleştirilen, piyasa analizlerinin hazırlanması öncesinde, ara bağlantı ücretlerine ilişkin haberleşme sağlayıcılar arasındaki uzlaşma süreci sırasında, söz konusu bilgiler haberleşme sağlayıcılar tarafından - talep edilmesine rağmen – eksik gönderilmiştir. Kurum, mevzuatının ilgili hükümleri gereğince çağrı sonlandırma hizmetinin ücretlerine ilişkin net maliyetlerin Kurum bünyesinde bulunmaması, ilgili haberleşme sağlayıcıları tarafından sunulan net maliyetlerin ise ülke uygulamaları incelendiğinde Tüzükte belirtilen hesaplama yöntemine uygun hesaplanmadan veya herhangi bir hesaplama yer verilmeden Kuruma sunulması sebebiyle ve bununla birlikte ilgili piyasadaki yapılması gereken düzenleme gereksinimi dikkate alınarak, çağrı sonlandırma ücretlerini diğer ülkelerdeki uygulamaları uygun olduğu ölçüde dikkate alarak fiyatları belirleyebilecektir.

Kaldı ki, ilgili piyasa analizinde yer alan fiyat kontrolü yükümlülüğü (Bölüm 6.5) altında, Kurum, yükümlülüğe ilişkin yetkisini, Yasa’nın 36’ncı maddesi altında yapılmış olan Beşinci Cetvel, Kısım D(2)’de yer alan *“Kurum, zorunlu tutulan herhangi bir maliyet telafi mekanizması veya fiyatlandırma yönteminin verimliliğe ve sürdürülebilir rekabete hizmet etmesini ve tüketicî faydalarını en yüksek seviyeye çıkarmasını sağlar. Bu hususta, Kurum, benzer rekabetçi piyasalarda mevcut olan fiyatları da göz önüne alabilir”* hükmüne dayandırmaktadır.

Mevcut durumda, yukarıda izah edildiği üzere aşırı fiyatlandırma uygulandığı tespit edilmiş olan ara bağlantı ücretlerine ilişkin, ilgili piyasadaki kısa dönemde yapılması gereken düzenleme gereksinimi dikkate alınarak, kıyaslama yöntemi kullanılması ve AB üyesi ülkelerin uygulamalarının uygun olduğu ölçüde dikkate alınması kararlaştırılmıştır. Konu ile ilgili olarak, Rekabet Kurulu tarafından kıyaslama yöntemine ilişkin bildirilen görüşlerde, ücretlerin ‘Uzun Dönem Artan Maliyetler’ hesaplamalarının, süre olarak oldukça uzun ve maliyet olarak ise çok pahalı bir yöntem oluşuna işaret edilmektedir. Ayrıca, işbu raporun önceki bölümlerinde belirtildiği üzere, 2009/396/EC sayılı Komisyon Tavsiye Kararında belirtildiği gibi maliyete dayalı hesaplama alternatif olarak ülkelerin ‘BU-LRIC’¹⁷ hesaplama yöntemini kullanan diğer ülkeleri örneklem olarak alabilecekleri ve bu ülkelerin ortalamalarının kıyaslama yöntemi olarak kabul edilebileceği yönünde karar vermiştir.

Yukarıda yer alan değerlendirmelerden ve Yasanın ilgili hükmünden de anlaşılacağı üzere ‘Uzun Dönem Artan Maliyetler’ yöntemi haricinde başka bir yöntemin uygulanmış olmasının mevzuat ihlali olacağı yönündeki Kuzey Kıbrıs Turkcell iddiasının gerçek durumu yansıtmadığı, ilgili

17 Bottom-Up Long Run Incremental Costing (LRIC) model

mevzuat uyarınca Kuruma tanınmış olan yetki çerçevesinde Kurumun söz konusu yöntemlerden herhangi birini seçebilmesinin önünde bir engel bulunmadığı değerlendirilmektedir.

Kuzey Kıbrıs Turkcell bir sonraki görüşünde, 'BU-LRIC' hesaplama yönteminin iletişim sektöründe fazlaca eleştirildiğini ve düzenleyici kurumlar tarafından yöntemin uygulanmasına aktif olarak itiraz edildiğini, bu yöntemi kullanan ülkelerde iletişim teknolojilerine yapılan yatırımlarda düşüşler olduğunu ve aynı şekilde Kuzey Kıbrıs'ta da yöntemin uygulanması ile birlikte, yeni şebeke yatırımları bakımından caydırıcı sonuçlar elde edileceği iddia edilmektedir. Kurumumuz tarafından yapılan değerlendirmeye göre, ara bağlantı ücretlerinde yapılacak değişikliklerin, iddia edilen yatırımı caydırıcı unsurların oluşturmayacağı, aksine rekabet, tüketici refahı ve yeni yatırımları tetikleyeceği düşünülmektedir.

İlgili görüş kapsamında, 'Telekom sektöründe yatırımların değişimi' isimli sunulmuş olan istatistik ile, ara bağlantı ücretlerindeki düşüşlerin, yatırımların hız kesmesine neden olduğu tezi savunulmakla birlikte, sözde yatırım düşüşlerinin, ara bağlantı ücretleri ile olan ilişkisini ne derece geçerli olduğu kanıtlanmamaktadır. Bilindiği üzere, 2009-2011 yılları arasında küresel çapta oldukça büyük bir finansal kriz yaşanmış, krizin en etkin yaşandığı dönemlerde, Telekom sektörü yatırımlarına olan etkisinin çağrı sonlandırma ücretlerinde olabilecek düşüşlerden kaynaklanabilecek etkiden çok daha fazla olduğu düşünülmektedir. Kaldı ki yukarıda belirtildiği gibi, ara bağlantı ücretlerinde yaşanan düşüşün, rekabet koşulları üzerindeki olumlu etkisiyle birlikte Kuzey Kıbrıs Turkcell tarafından iddia edilenin aksine, haberleşme sağlayıcıların şebeke yatırımlarında bir artış yaşanabileceği ve söz konusu ücretlerdeki düşüşlerin perakende ücretlere yansması akabinde son kullanıcıların ve toplumun tüm kesimlerinin bu durumdan fayda sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Kuzey Kıbrıs Turkcell'in aynı konu hakkında yapmış olduğu, düzenleyici kurumlar tarafından yöntemin uygulanmasına aktif olarak itiraz edildiği iddiasına, Kurumumuzun dikkat çekmek istediği birkaç husus bulunmaktadır. Avrupa genelindeki birtakım haberleşme sağlayıcılar ve düzenleyici kurumların, Komisyon'un tavsiye ettiği 'BU-LRIC' hesaplama yöntemini benimseme konusunda ilk etapta temkinli oldukları doğrudur. Bunun sebepleri incelenirken, ara bağlantı hizmetinin yapısına tekrar bakmak gereklidir. Piyasa analizlerinde yer verildiği üzere, çağrı sonlandırma pazarı çift yönlü bir pazar olduğundan ötürü, ara bağlantı yapan haberleşme sağlayıcılar, farklı haberleşme sağlayıcıların şebekelerinde çağrı sonlandırdıklarında sonlandırma ücreti öderken, aynı şekilde kendi şebekelerinde sonlanan çağrılar için de çağrıyı başlatan haberleşme sağlayıcılardan çağrı sonlandırma ücreti almaktadır. Avrupa pazarının entegrasyonu ve üye ülkeler altındaki haberleşme sağlayıcıların birbirlerine önemli derecede trafik aktarımı, söz konusu çağrı sonlandırmanın trafikle orantılı biçimde yüksek oluşunu doğurmaktadır. Denetleyici kurumlar, kendi ülkeleri içerisindeki çağrı sonlandırma ücretlerini düzenlediğinden ötürü, bir ülkenin haberleşme sağlayıcıları düzenlemeye tabi iken, aynı ortak pazarda rekabet eden farklı bir ülkenin haberleşme sağlayıcılarının düzenlemeye tabi olmaması veya farklı bir yöntem kullanılarak hesaplanan ücret kullanması, ülkeler arası sonlandırma ücretlerinde farklılıklar oluşturabilmektedir. Dolayısı ile Avrupa'daki haberleşme sağlayıcıların, tavsiye kararının ilk

yıllarında temkinli oluşları ve çağrı sonlandırma ücretini ilgili yöntemi kullanarak belirleyen ilk ülke olmak istememeleri anlaşılabilir bir durumdur.

Günümüzde, 'BU-LRIC' hesaplama yöntemi, AB içerisinde en fazla ülke tarafından uygulanan yöntem olup, uygulamaya geçen veya geçeceği yönünde bildirimde bulunan ülke sayısı her geçen gün artmaktadır. İşbu raporun hazırlanması sırasında 13 ülke 'BU-LRIC' hesaplama yöntemini kullanarak maliyetlerini hesaplarken, geçen 3 aylık sürede 3 ülke daha bu yöntemi kullanmaya başlamıştır¹⁸. Dolayısı ile, 'BU-LRIC' en hassas ve güvenilir sonucu veren hesaplama yöntemi olup, ilgili yaklaşımının elektronik haberleşme sektöründe maliyet hesaplama yöntemi olarak yaygın bir şekilde kullanılmasının temelinde piyasaya doğru mesajların verilmesi, piyasaya etkin girişlerin desteklenmesi, gerekli yatırımların yapılmasının ve yenilikçiliğin teşvik edilmesi konusunda bu yöntemin oldukça etkin olması yatmaktadır.

Aynı konu hakkında Kuzey Kıbrıs Turkcell görüşünde yer alan BNetzA kurumuna bakacak olursak, AB'nin en büyük ülkesi Almanya'nın düzenleyici kurumu olan BNetzA'nın 'BU-LRIC' kullanımına itiraz ettiğini, yerine LRIC+ hesaplama yöntemini kullanmak istemesi sebebiyle Komisyon ile yüksek düzeyde bir anlaşmazlık yaşadığını ve Komisyon'un konu ile ilgili Faz II soruşturma açmasına sebep verdiğini belirtmiştir. Avrupa ülkelerindeki düzenleyici kurumların ortak olarak oluşturduğu BEREC tarafından yayımlanan görüşte (BoR (14) 07)¹⁹, Almanya haricindeki diğer ülke düzenleyici kurumlarının Komisyon tarafından tavsiye edilen (BU-LRIC modeli ve kıyaslama) yöntemleri hem destekleyip hem de uygularken, geçerli bir gerekçe göstermeden Komisyon'un tavsiye kararına uymayan BNetzA'nın Komisyon yöntemlerinden sapmakta olduğunu belirtmiştir. BEREC bu görüşüne ek olarak pazardaki haberleşme sağlayıcılar arasında söz konusu ücretlere ilişkin uyum sağlanması için Almanya'nın da en erken zamanda Komisyon tarafından tavsiye edilen yöntemi benimsemesi gerektiğine değinmiştir.

Bu değerlendirmelerden yola çıkarak, yukarıda belirtildiği üzere, söz konusu yöntemin AB genelinde uygulanan yaygın bir yaklaşım olduğu, AB ülkelerinin düzenleyici kurumların ortak olarak oluşturduğu BEREC'in yöntemle ilişkin olumlu pozisyonunun, ülkelerin çoğunluğunun görüşünü yansıttığı ve Kurumca belirlenen ücretlerde söz konusu yöntemi esas alan ülkelerin ortalamasının kullanıldığı dikkate alındığında Kuzey Kıbrıs Turkcell'in iddialarının yerinde olmadığı değerlendirilmektedir.

Telsim'in görüşlerine ilişkin değerlendirme

Telsim'in, işbu rapor kapsamında yukarıdaki bölümde belirtilen görüşleri kapsamında, Kurumumuz gerekli değerlendirme ve analizleri gerçekleştirmiştir. İlk olarak, piyasada rekabetçi bir ortam sağlanabilmesi için ara bağlantı ücretlerinin haberleşme sağlayıcılar arasında

¹⁸ BEREC Termination Rates Benchmark Snapshot (as of January 2014)

¹⁹ BEREC Opinion on Phase II investigation pursuant to Article 7a of Directive 2002/21/EC as amended by Directive 2009/140/EC: Case DE/2013/1527

Available at: http://berec.europa.eu/eng/document_register/subject_matter/berec/download/0/3991-berec-opinion-on-phase-ii-investigation-0.pdf

farklılaştırılması ve sonlandırma ücretlerine ilişkin olarak asimetrik fiyatlandırma uygulanması gerektiğine değinmiştir.

Kurum değerlendirmesine göre, raporda benimsenmiş olan ve aynı sektörde faaliyette bulunan haberleşme sağlayıcıların ücretlerinin eşit seviyede belirlenmesi olarak ifade edilebilecek simetrik ücret yaklaşımının, uzun dönemde ekonomik etkinliğin sağlanmasına ve haberleşme sağlayıcıların daha verimli yatırımlar yaparak yeni nesil teknolojilerin kullanılmasına olanak sağlayacağı düşüncesiyle düzenleyici kurumlar tarafından yaygın bir şekilde kullanıldığı kabul edilmektedir. Söz konusu yaklaşıma göre düzenleyici kurumlarca hedeflenen etkin bir fiyat kontrol yükümlülüğü aynı pazarda faaliyet gösteren haberleşme sağlayıcıların ücretlerinin simetrik olarak belirlenmesi ile mümkün olmakta ve ancak ücretlerin simetrik belirlenmesi sayesinde üretimde ve dağılımda verimlilik sağlanabilmektedir. Piyasaya önce girerek ilk hamle yapma olanağına sahip olan haberleşme sağlayıcıların piyasaya sonradan giren haberleşme sağlayıcılara kıyasla daha avantajlı bir konumda buldukları söylenebilir. Piyasaya sonradan giren haberleşme sağlayıcıların, ilk dönemlerde yapmak durumunda oldukları yatırımların büyüklüğü, abone kazanma ve sektörde kendine yer edinebilme maliyetlerinin önemli boyutlara ulaşması ve kullanılan frekans bandı veya lisans tipi gibi unsurlar nedeniyle oluşan maliyet farklılıkları, düzenleyici kararlarda asimetrik bir yaklaşımın benimsenmesinin temel gerekçeleri olarak gösterilebilmektedir. Buna ek olarak, haberleşme sağlayıcıların arasındaki spektrum dağılımlarının çok farklılık göstermesi de asimetrik fiyatlandırmaya neden olabilmektedir ancak ülkemizde yerleşik yapı dikkate alındığında mevcut dağılımda bu sonucu tetikleyebilecek bir farklılık görülmemektedir.

Öte yandan, çağrı sonlandırma ücretlerinde haberleşme sağlayıcılar arasında uygulanacak olan asimetrik fiyatlandırma, perakende düzeyde de asimetrik fiyatlandırmalara yol açabileceği düşünülmektedir. Kaldı ki, 2009/396/EC sayılı Komisyon Tavsiye Kararında, simetrik ücretlendirme uygulanmasının verimliliği ve sürdürülebilir rekabeti desteklediğini, fiyat ve servis bakımından ise tüketici menfaatlerini maksimize ettiğine değinmiştir. Bu görüşü destekler nitelikte farklı bir yayın, AB'ye üye ve aday ülkelerin düzenleyici kurumlarının oluşturduğu European Regulators Group (ERG) tarafından yayımlanmış ERG (07) 83 sayılı²⁰ ve ara bağlantı ücretlerindeki simetri/asimetri konusunda yapmış oldukları değerlendirmeleri içeren raporda *“düzenleyici kurumlar tarafından simetrik ücret belirlenmesinin uzun vadede, ekonomik etkinliğin sağlanmasında, yatırımların ve yenilikçiliğin gerçekleştirilmesinde, düzenlemelerdeki belirliliğin sağlanmasında ve genel refah düzeyi üzerinde bir artış yaşanmasında olumlu etkileri olduğu”* ifade edilmektedir.

Sonuç olarak, yukarıda ifade edilen hususlar ve Telsim'in piyasada 19 yıldır faaliyette bulunan bir haberleşme sağlayıcı olduğu dikkate alındığında, çağrı sonlandırmasına ilişkin asimetrik bir ücret düzenlemesine gidilmesinin yerinde olmadığı görülmektedir.

²⁰ ERG's Common Position on symmetry of fixed call termination rates and symmetry of mobile call termination rates Available at:

http://www.erg.eu/streaming/erg_07_83_mtr_ftr_cp_12_03_08.pdf?contentId=543020&field=ATTACHED_FILE

Kademeli iniş sürelerine ilişkin değerlendirme

Kademeli iniş sürelerine ilişkin olarak, üst bölümde de ifade edildiği üzere iki haberleşme sağlayıcısı tarafından iki farklı talep dile getirilmektedir. Telsim yapmış olduğu bildirimlerde, Kurumumuz tarafından öngörülen kademeli iniş süresinde öngörülen aralıkların 6 aylık ve düşük miktarlarda olmasının, abonelere sağlanacak fiyat değişikliği ve faydanın algılanmasında sıkıntı yaratabileceği dolayısı ile iniş aralıkları azaltılarak, miktarların artırılmasını savunmaktadır. Öte yandan, Kuzey Kıbrıs Turkcell ise öngörülen sürenin, toplamda %71'lik düşüş için çok kısa olduğunu ve inişin en az 4 yıla yayılması gerektiğini iddia etmiştir.

Kurumumuz, aldığı kararlarda, sektördeki yatırımların devamlılığı ile tüketici menfaatlerinin azami ölçüde karşılanması arasındaki dengeyi en etkin şekilde kurmayı hedeflemektedir. Söz konusu taleplere ilişkin yapmış olduğu değerlendirmeler doğrultusunda vardığı sonuçta, işbu raporda belirtilen kademeli iniş süresinin ve bu süre sonunda varılacak olan çağrı sonlandırma ücretlerinin, haberleşme sağlayıcıların yeterli uyum sağlayabileceği aralıklarda ve uygun miktarlarda olduğunu düşünmektedir.

Telefon Dairesi'nin görüşlerine ilişkin değerlendirme

Telefon Dairesi bildirmiş olduğu görüşler arasında, ilk olarak KKTC'de 2 tane mobil haberleşme sağlayıcısı ve 1 tane sabit haberleşme sağlayıcısı bulunmasından dolayı, kıyaslama yapılırken ortalaması alınan 'BU-LRIC' hesaplama yöntemini kullanan AB ülkelerinin çağrı sonlandırma piyasalarında bulunan çoklu mobil ve sabit haberleşme sağlayıcıların uygunluk teşkil etmeyeceği iddiası yer almaktadır. Ancak görüş içerisinde, böylesi bir durumun, çağrı sonlandırma ücretlerini nasıl etkileyeceği Telefon Dairesi tarafından belirtilmemiştir. Kurumumuzun yapmış olduğu değerlendirmeye göre ve 2014-2007/879/EC-3-V1.0 referans numaralı piyasa analizinde de belirtildiği gibi, ilgili piyasada bulunan haberleşme sağlayıcı, kendi şebekesinde sonlanan sabit çağrı hizmeti piyasası içerisinde %100 pazar payına sahiptir. Çoklu haberleşme sağlayıcıların var olup olmaması, perakende hizmet piyasasındaki pazar paylarını etkileyen bir husustur. Dolayısı ile çağrı sonlandırma ücretlerinin belirlenmesi açısından, ülkelerde bulunan haberleşme sağlayıcı sayısı ile çağrı sonlandırma ücretlerini direk olarak ilişkilendirmek yanlış olacaktır. Haberleşme sağlayıcılarının yapmak zorunla oldukları yatırım bedeli ve ölçek ekonomisi dikkate alınacak olsa bile, aynı pazarda bulunacak olan birden fazla haberleşme sağlayıcının, pazarda tek bir haberleşme sağlayıcı olmasına kıyasen, aboneleri bölüşecek olmalarından ötürü ölçek ekonomisinden daha az faydalanarak, ancak daha dezavantajlı olabilmesi olasıdır. Böylece tek haberleşme sağlayıcının bulunduğu bir pazara göre, ancak daha yüksek ara bağlantı birim maliyeti ile karşılaşabilecektir. Sonuç olarak Kurumumuz, Telefon Dairesi'nin bildirmiş olduğu görüşe katılmamaktadır.

Telefon Dairesi başka bir görüşünde, Daire olarak pazar paylarının çok küçük olduğunu ve kıyaslama yapılan ülkeler içerisinde, aynı derecede pazar payına sahip benzer ülke bulunmadığını vurgulamaktadır. Bu görüşe ilişkin olarak, yukarıdaki değerlendirmeyi tekrarlamakta fayda olacaktır. Söz konusu piyasa analizinde görülebileceği üzere Telefon Dairesi sabit şebekede çağrı

sonlandırma piyasasında %100 pazar payına sahiptir. Kendi şebekesinde çağrı sonlanan tüm haberleşme sağlayıcılar, çağrı sonlandırma pazar içerisinde %100 pazar payına sahiptir. Telefon Dairesi, çağrı sonlandırma pazarı ile perakende seviyedeki pazar payının birbirleri ile olan ilişki veya etkileri konusunda görüş bildirmemiştir.

Üçüncü olarak, Telefon Dairesi 'BU-LRIC' hesaplama yöntemini kullanan AB ülkeleri arasında, Malta haricinde hiçbir ülkenin abone sayılarının ve çağrı sonlandırma trafiğinin, KKTC'deki abone sayıları ve çağrı sonlandırma trafiğine yakın olmadığını, bundan ötürü kıyaslama yaparken bu ülkelerin temel alınmasının uygun olmayacağını savunmuştur. Rapor içerisinde (Bölüm 3.2) de görüleceği üzere, Telefon Dairesi tarafından KKTC ile uyum gösteren tek ülke olarak değerlendirilen Malta, ilgili hesaplama yöntemini kullanarak sabit şebekede sonlandırma maliyetlerini hesaplamış ve sonlandırma ücretinin 0,13 Krş/Dak. olarak tespit etmiştir. Bu rakam, Kurumumuz tarafından, KKTC'de sabit şebekede sonlandırma ücretleri için ilgili hesaplama yöntemini kullanan ülkelerin ortalaması alınarak tespit edilen 0,34 Krş/Dak.'lık çağrı sonlandırma ücretinden yaklaşık olarak 3 kat daha düşüktür. Bu doğrultuda Telefon Dairesi'nden gelen görüşlerde çelişki görülmektedir. Telefon Dairesi, Kurumumuz tarafından belirlenen çağrı sonlandırma ücretinin daha yüksek olması gerektiğine yönelik görüş bildirirken, çelişkili bir şekilde, kıyaslama raporunda da **Tablo 1'**de gösterildiği üzere, çok daha düşük bir çağrı sonlandırma ücretine sahip olan Malta'nın haricinde hiçbir AB ülkesinin KKTC ile benzer olmadığını iddia etmektedir. Bu örnek, üst bölümde değinilen ve perakende pazardaki pay veya abone sayılarının, toptan pazarda yer alan çağrı sonlandırma hizmetine ilişkin maliyetlere direk etki etmediğinin bir kanıtı olarak değerlendirilmektedir. Nitekim küçük bir nüfusa sahip Malta, kendinden çok daha büyük bir nüfusa sahip olan Fransa'nın uygulamakta olduğu 0,24 Krş/Dak.'lık sonlandırma ücretinin neredeyse yarısını uygulamaktadır ve işbu raporun ilgili bölümünde görülebileceği gibi 'BU-LRIC' hesaplama yöntemi kullanan AB ülkeleri arasında İtalya ile birlikte en düşük ikinci sonlandırma maliyetini tespit etmiştir. Verilen bu örnek doğrultusunda ülkeler arasında olabilen abone sayılarının veya çağrı sonlandırma trafiği farklılıklarının, direk olarak çağrı sonlandırma ücretlerine yansımadağı görülmektedir. Sonuç olarak Kurum, Telefon Dairesi'nin bildirmiş olduğu görüşe katılmamaktadır.

Telefon Dairesinin diğer bir görüşünde, Kurumun sabit ve mobil şebekelerde çağrı sonlandırma ücretlerine ilişkin yayımladığı raporlarında, mobil şebekelerde çağrı sonlandırma ücretinin, 10,40 Krş/Dak., sabit şebekelerde sonlandırma ücretinin ise 2,60 Krş/Dak. olarak ifade edildiğini, halbuki ara bağlantı anlaşmaları uyarınca yürürlükteki mevcut mobil çağrı sonlandırma ücretinin net olarak 13,00 Krş/Dak. olması sebebiyle, raporda yanlış ifade kullanıldığını savunmuştur. Söz konusu ara bağlantı anlaşmalarına bakılacak olursa, mobil şebekelerde çağrı sonlandırma ücretinin 13,00 Krş/Dak. olarak ifade edildiğini ancak söz konusu birim ücretinin Özel İletişim Hizmetleri Vergisi'ni (ÖİV) içerdiği görülebilmektedir. Bu husus ara bağlantı anlaşmalarında söz konusu birim maliyetinin altında görülebilmektedir.

Kurumumuz tarafından hazırlanan piyasa analizlerinde ve işbu raporda kullanılan 10,40 Krş/Dak.'lık mobil çağrı sonlandırma ücreti, net bir ücret olarak raporda yer almakta ve Özel

İletişim Hizmetleri Vergisi'ni içermediği açıkça vurgulanmaktadır²¹. Söz konusu ücrette, 10,40 Krş/Dak.'nın kullanılmasının nedeni, farklı ülkelerin, farklı vergilendirme politikaları izlemelerinden ötürü, kıyaslama yapılırken en sağlıklı yaklaşımın, tüm vergi ve fonlardan arındırılmış net birim maliyetlerinin dikkate alınması gerekliliğidir. Kurumumuz piyasa analizleri ve rapor kapsamında, net birim maliyetlerini kullanmıştır ve görüşte söz edilen iki rakam arasında fark bulunmamaktadır.

Son olarak, Kurumumuz, Telefon Dairesi tarafından dile getirilen, çağrı sonlandırma trafiği ve ücretleri ile ilgili mobil şebekelerde sonlanan çağrılar, sabit şebekede sonlanan çağrı trafiğinden yaklaşık 3.6 katı kadar fazla olmasından dolayı, mobil şebekelerde çağrı sonlandırma ücretinin 1,05 Krş/Dak., sabit şebekelerinde çağrı sonlandırma ücretinin ise 3,05 Krş/Dak. olarak belirlenmesini, bunun sonrasında ise kademeli olarak 2 yılın sonunda mobil şebekelerinde çağrı sonlandırma ücretinin 1,05 Krş/Dak. ve sabit şebekelerinde çağrı sonlandırma ücretinin 1,05 Krş/Dak. olarak değiştirilmesi gerektiği iddiasına, trafik verileri dışında herhangi bir geçerli gerekçe sunmadığından ötürü cevap verememektedir. Mobil şebekelerde çağrı sonlandırma maliyeti, kurulu sistem ve şebeke teknolojisi gereği, sabit şebeke çağrı sonlandırma birim maliyetinden daha yüksek olmaktadır. Öte yandan Dünyada, Hindistan dışında²² hiçbir ülkede, sabit ve mobil şebekeler arası simetrik bir ücretlendirme uygulanmamaktadır.

Kurumumuz, benimsenen 'BU-LRIC' hesaplama yöntemini hangi gerekçelerle seçtiğini rapor kapsamında irdelemiş ve hem sabit hem de mobil piyasada uygulamıştır. Belirlenen ücretlerin maliyetleri yansıttığı ve bu ücretlerin üzerine çıkılmasının, verimliliği tetiklemeyeceği, aksine rekabeti sağlamanın daha zor olacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak, işbu raporda 2009/396/EC sayılı Komisyon Tavsiye Kararında belirtilen yaklaşımlar dikkate alınmıştır. Gerek sabit gerekse mobil şebekelerdeki çağrı sonlandırma ücretlerinde yapılacak düşüş sonrasında, tüketici menfaatinin artması, ücretlerin net maliyetlere dayalı olması ve rekabeti önleyici faaliyetlerden kaçınılması gibi sonuçlar hedeflenmektedir.

²¹ Bakınız sayfa 10.

²² Telecom Regulatory Authority of India (TRAI)

Available at: http://www.trai.gov.in/Content/Regulation/0_2_REGULATIONS.aspx